

Siddur di rito italiano

secondo l'uso di Gerusalemme

a cura di

Angelo Piattelli *ed* Hillel Sermoneta

Seconda edizione rivista, corretta ed ampliata

Gerusalemme, 5771 (2010)

©

All rights reserved
Graphit Press Ltd., Jerusalem

סדר השכבה

לפי הנוסח הנדפס בספר *שערי התשובה*, ויניציאה תקל"ה.

צדוק הדין

צָדִיק אַתָּה יי וַיֵּשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ. צָדִיק יי בְּכָל דְרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו. צְדָקָתְךָ צְדָק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת. מִשְׁפָּטֵי יי אֱמֶת צְדָקוֹ יִחַדּוּ. בַּאֲשֶׁר דָּבַר מֶלֶךְ שְׁלוֹטוֹן וּמִי יֵאמַר-לוֹ מִה-תַּעֲשֶׂה. וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁכַּנּוּ וְנִפְשׁוּ אֹתָהּ וַיַּעַשׂ. קָטָן וְגָדוֹל שָׁם הוּא וְעָבַד חֲפָזִי מֵאֲדָנָיו. הֵן בַּעֲבָדָיו לֹא יֵאֱמִין וּבַמְּלֹאכֵיו יֵשִׁים תְּהִלָּה. אֵף כִּי אָנוּשׁ רָמָה וּבֶן אָדָם תּוֹלַעָה. הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל צָדִיק וַיֵּשֶׁר הוּא. דִּין אֱמֶת שׁוֹפֵט צְדָק וְאֱמֶת, בְּרוּךְ דִּין הָאֱמֶת כִּי כָל מִשְׁפָּטָיו חֹסֵד וְאֱמֶת.

השכבה

לאשה

אַשֶׁת חֵיל מִי יִמָּצָא וְרָחַק מִפְּנִינִים מְכָרָה. בְּטַח-בָּהּ יָלַב בַּעֲלָה וְשָׁלַל לֹא יִחָסֵר. גְּמֻלָתָהּ טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ. רְבוּת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל בְּלָנָה. שֶׁקֶר הַחֵן וְהֵבֵל הַיָּפִי אִשָּׁה יִרְאֵת יי הִיא תַתְּהַלֵּל. תָּנוּ לָהּ מִפְּרֵי יָדֶיהָ וַיְהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ. בְּגִזְזָת אֲמוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת שָׂרָה רַבְּקָה רַחֵל וְלֵאָה וּמְרִים

לאיש

טוֹב שֵׁם מִשְׁמֵן טוֹב יוֹם הַמּוֹת מִיוֹם הַיְלָדוּ. טוֹב לְלַכֵּת אֶל בֵּית אֲבָל מְלַכֵּת אֶל בֵּית מִשְׁתָּה, בַּאֲשֶׁר הוּא סוּף פֶּל הָאָדָם, וְהַחִי יִתֵּן אֶל לְבוֹ. סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע, אֵת הָאֱלֹהִים יִרְאֵת וְאֵת מִצּוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם. מְנוּחָה נְכוֹנָה בִּישִׁיבָה עֲלִיוֹנָה תַחַת פְּנֵי הַשָּׁכִינָה. בְּמַעֲלַת קְדוֹשִׁים וּבַמְּלֹאכִים וְתַרְשִׁישִׁים וַטְּהוֹרִים כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ מְאִירִים

ומזהירים. עם ישני חֲבֵרוֹן. עם
 מִשֶׁה וְעַם אֶהְרֹן. בְּהִרְחַקַת פֶּשַׁע
 וְהִקְרַבַת יִשְׁעוֹ. בְּחִלּוּץ עֲצָמִים
 וְכִפְרַת אֲשָׁמִים. וּמְלִיצַת רַחֲמִים
 בְּחֻמְלָה וְחִנּוּנָה מִלְּפָנַי שׁוֹכֵן
 מְעוֹנָה וְחוֹלְקָא טָבָא לְחַיֵּי

הָעוֹלָם הַבָּא. שָׁם תֵּאָה מָנָה וּמְחִיצָה וְיִשְׁיבַת נֶפֶשׁ לְשֵׁם הַטּוֹב... רוּחַ
 יִי תְּנִיחֵנוּ בְּגֵן עֵדֶן.

שְׁנַפְטֵר (שְׁנַפְטָרָה) מִן עֲלָמָא הַדִּין פְּרַעוֹת אֱלֹהָא מְרָא שְׁמַיָא וְאַרְעָא.
 הַמְלִיךְ בְּרַחֲמָיו יְרַחֵם עָלָיו (עָלֶיָהּ). הַמְלִיךְ בְּרַחֲמָיו יְגוּנֵן עָלָיו (עָלֶיָהּ).
 הַמְלִיךְ בְּרַחֲמָיו יַחוּס וְיַחְמוֹל עָלָיו (עָלֶיָהּ). מְלִיךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו
 יִסְתַּיְרֵהוּ (יִסְתַּיְרָהּ) בְּסִתְרֵי כְּנָפָיו וְלַגּוֹרְלוֹ (וְלַגּוֹרְלָהּ) יַעֲמִידֵהוּ (יַעֲמִידֶיהָ)
 וּמַנְחֵל עֲדָנָיו יִשְׁקֵהוּ (יִשְׁקֶהָ) וְלַחַיִּים יִקְיִצֵּהוּ (יִקְיִצֶהָ). וְיִצְרֹר בְּצִרּוֹר
 הַחַיִּים נִשְׁמָתוֹ (נִשְׁמָתָהּ) וְיִשִּׁים כְּבוֹד מְנוּחָתוֹ (מְנוּחָתָהּ) יִי הוּא
 נִחְלָתוֹ (נִחְלָתָהּ). וְיִלְוֶה אֱלֹיוֹ (אֱלֶיָהּ) הַשְּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכְּבוֹ (מִשְׁכְּבָהּ)
 יִהְיֶה שְׁלוֹם, כְּדָכְתִּיב יְבוֹא שְׁלוֹם יְנוּחוֹ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הַלֵּךְ נִכְחוֹ.
 וְיִקְיִצֵּהוּ (וְיִקְיִצֶהָ) לְחַיִּים עִם כָּל הַכְּתוּבִים (הַכְּתוּבוֹת) לְחַיִּים וְלַגּוֹרֵל
 לְקַץ הַיָּמִין. כְּדָכְתִּיב וְאַתָּה לֵךְ לְקַץ. וְתַנּוּחַ וְתַעֲמִד לְגִרְלָךְ לְקַץ
 הַיָּמִין. הוּא (הִיא) וּמִתִּינוּ וּמִתִּי כָל יִשְׂרָאֵל אַחִינוּ יִהְיוּ בְּכֻלָּל הַתְּפִלָּה
 וְהַתְּחִנָּה וְהַסְּלִיחוֹת וְהִרְחַמִּים וְנֹאמַר אָמֵן.

אחר שבעת ימי אבלות מוסיפים: בלע המנות לנצח ומחה אדני אלהים דמעה מעל
 כל פנים. וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי יי דבר. יחיו מתקד נבלתי יקומו.
 הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורת טלך וארץ רפאים תפיל. והוא רחום יכפר
 עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו.

ביום תום השבעה או השלושים או השנה אומרים: לא יבוא עוד שמשך וירחך לא

יִאָסֶף. כִּי יִי יְהִי־לָךְ לְאוֹר עוֹלָם וְשָׁלְמוֹ יָמֵי אָבְלָךְ. כֹּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ
בֶּן אֲנֹכִי אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַיִם תִּנְחַמוּ.

השכבה לילדים

רְחַמְנָא דְרַחֵם עַל אֲבָהֵתְנָא, קְדִישֵׁי אֶרְעָא וְעַל צְדִיקָא וַחֲסִידָא
דְּעֵבְדִין רְעוּתִיהָ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. הוּא בְרַחֲמוֹהִי יְרַחֵם עַל הַיֶּלֶד
הַנֶּעֱמֵם (לִילֵדָה: הַיֶּלֶדָה הַנֶּעֱמֵמָה)... רוּחַ יְיָ תְּנִיחֵנוּ (תִּנְחַמְנָה) בְּגֹן עֵדֶן
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂא בְּהַדִּי צְדִיקָא וַחֲסִידָא. הַמֶּלֶךְ בְּרַחֲמֵי יְרַחֵם עַל אָבִיו
(אָבִיָה) וְעַל אָמוֹ (אִמָּה) וְיָסִיר מֵהֶם יְגוֹן וְאֲנַחָה וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר
אָמֵן. (בְּתוֹם הַשְּׂבֻעָה, הַשְּׁלוֹשִׁים וְהַשְּׁנָה מוֹסִיפִים: לֹא יָבוֹא עוֹד שְׁמֵשֶׁךְ כְּדַלְעִיל).

הזכרת נשמות

יְזַכֹּר אֱלֹהִים לְטוֹבָה אֶת נַפְשׁ (פְּלוּנִי אוּ פְּלוּנִית)

ל א יש

ל א ש ה

שְׁהַלֵּךְ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, עִם נַפְשׁ אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲשֶׁר
הֵם חַיִּים בְּגֹן עֵדֶן (בְּיוֹם הַפְּקוּדָה:
וְהַיּוֹם הוּא יוֹם פְּקֻדָתוֹ). שְׁהַלְכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, עִם
נַפְשׁ שְׂרָה רַבְּקָה רַחֵל וְלֵאָה
אֲשֶׁר הֵן חַיִּוֹת בְּגֹן עֵדֶן (בְּיוֹם
הַפְּקוּדָה: וְהַיּוֹם הוּא יוֹם פְּקֻדָתָהּ).

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן לוֹ (לָהּ) מְנוּחָה נְכוֹנָה בִּישִׁיבָה עֲלִיוֹנָה תַּחַת
כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה. וְתִהְיֶה נַפְשׁוֹ (נַפְשָׁהּ) צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים. וְיִקְיֵץ
וְיִרְנֵן (וְתִקְיֵץ וְתִרְנֵן) בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים עִם הַצְּדִיקִים (הַצְּדִיקָנוֹת) שׁוֹכְנֵי
(שׁוֹכְנוֹת) עֶפְרָי. כְּדַכְתִּיב יְחִיו מִתִּיךְ גְּבֻלְתִּי קוּמוּן, הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכְנֵי

עָפָר, כִּי טַל אֹרֶת טַלְךָ וְאָרֶץ רְפָאִים תִּפִּיל. (ואם הוא יום תום השבעה, השלושים או השנה, אשר אין אומרים בו תחנון, מוסיפים: לֹא יָבֵא עוֹד שְׁמִשָּׁךְ, הַנִּדְפָס לְעִיל). וְלִקְרוֹבִיו (וְלִקְרוֹבֵיהָ) וְלִכְל בְּנֵי בֵיתוֹ (בֵּיתָהּ), יִתֵּן שָׂכָר טוֹב וְחַיִּים טוֹבִים, בְּאַרְיֵכוֹת יָמִים וְשָׁנִים, בְּבָרְכָה שְׁלֵמָה, בְּיִשׁוּעָה וְנִחְמָה, וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן.

פיוט לר' אברהם שנוהגים לאמרו בעת עצירת גשמים

סי' אברהם בן משה בצלאל.

אַל חַי יִפְתַּח הַשָּׁמַיִם. יֵשֵׁב רוּחוֹ יְזַלֹּוּ-מַיִם:

בְּעֵבוֹר טוֹב מְעַט עֲשֵׂה רַב נִמְרָץ. בְּצַדִּיקַת נְבִיא מֵאֲהָלוֹ רָץ. וְאָמַר יִקְחֵנָּא
מְעַט מַיִם: ישב

רְוֵה תְרוּהָ פְּנֵי אֲדָמָה. בְּצַדִּיקַת נְבִיא לְאָבִיב דְּמָה. וַיִּחַפֵּר אֶת בְּאֵרֶת מַיִם: ישב
הוֹרֵד גְּשֵׁם בְּתַתְּךָ קוֹלוֹת. בְּצַדִּיקַת נְבִיא הַצִּיב מִקְלוֹת. בְּרֵה־טִים בְּשִׁקְתוֹת
הַמַּיִם: ישב

מַיִם שְׁאֵלוּ בְּנִים בְּקַרְאֵם. בְּצַדִּיקַת נְבִיא וּבְנָיו בְּכֹאֵם. אֵל אֱהֵל מוֹעֵד
יִרְחֲצוּ-מַיִם: ישב

בְּרַךְ דָּגָן וְתִירוֹשׁ וְזֵית. בְּצַדִּיקַת נְבִיא נֶאֱמָן בֵּית. הִכָּה-צוֹר וַיִּזוּבוּ מַיִם: ישב
מִלֵּא שְׁחוֹק פִּי בְּכִי עֲנִיִּים. בְּצַדִּיקַת נְבִיא שֵׁם גְּבַעוֹנִים. חֲטָבֵי עֲצִים וְשֹׁאֲבֵי
מַיִם: ישב

הִרְבֵּה לְחֵם לְכִבִּי יִסְעֵד. בְּצַדִּיקַת נְבִיא הַתְּפַלֵּל בְּעֵד. עִם נִקְבְּצוּ וַיִּשְׁאַבוּ-
מַיִם: ישב

דוֹרֵשׁ גְּשֵׁם הַיּוֹם יִרְחֵם. בְּצַדִּיקַת נְבִיא בְּאוֹיְבָיו נִלְחֵם. וַיֹּאמֶר מִי יִשְׁקֵנִי
מַיִם: ישב

יֵצוּ אֵל לְהַשְׁקוֹת עִמּוֹ בְּחִירוֹ. בְּצַדִּיקַת נְבִיא צְוֶה בְּסִפְרוֹ. שִׁלַּח לְחֻמְךָ עַל פְּנֵי
הַמַּיִם: ישב

הִטֵּב לְאִשֶׁת אַרְשֶׁתְּךָ לְךָ. בְּצַדִּיקַת נְבִיא לְאִשָּׁה הִלְךָ. וַיֹּאמֶר לָהּ קַחִי נָא לִי
מְעַט מַיִם: ישב

גְּשֵׁם נְדָבוֹת תַּנִּיף לְנִלְאָה. בְּצַדִּיקַת נְבִיא פְּלֵאִים הִרְאָה. אֵף הוּא וַיִּכֶּה אֶת
הַמַּיִם: ישב

בְּצַדִּיקַתְךָ לְבִדְךָ מַעֲלָה נְשִׂיאִים. נִהַל עִמְךָ בְּצַדִּיקַת נְבִיאִים. וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל
עַל פְּלִגֵּי מַיִם:

אַל חַי יִפְתַּח הַשָּׁמַיִם. יֵשֵׁב רוּחוֹ יְזַלֹּוּ-מַיִם:

כְּכַתוּב: וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פְּלִגֵּי מַיִם, אֲשֶׁר פָּרְיוֹ יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְעֲלֵהוּ לֹא
יְבוּל, וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ. וְנֶאֱמַר: מִגְדוֹל יִשׁוּעוֹת מְלָכּוֹ וְעֲשֵׂה-חֶסֶד
לְמַשִּׁיחוֹ, לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם.

ביבליוגרפיה

- מחזור לפי הנהוג לקהל רומה, שונצינו-קאזאל מיירי, דפוס בני שונצינו, רמ"ו (1485–1486), 2 כר'.
- מחזור כפי מנהג ק"ק רומא, עם פירוש קמחא דאבישונא לר' יוחנן טריויס, בולוניא, דפוס השותפים, ש"ש"א (1540), 2 כר'.
- מחזור כל השנה כפי מנהג ק"ק איטאלייאני, עם מבוא מאת ר' שמואל דוד לוצאטו, ליוורנו, דפוס שלמה בילפורטי וחברו, תרט"ז (1856), 2 כר'.
- סדר תפלות כמנהג איטאלייאני, בעריכת הרב דונאטו קאמרני, טוריננו, פ' סרווי, 1912.
- סדר תפלה כפי מנהג קהלות קדושות איטאלייאני יע"א. הוגה ע"י דוד יצחק פאנצירי, וינא—בודאפשט, דפוס "שלוזינגר, תרצ"ח (1938).
- מחזור מנהג איטאלייאני לפי הנהוג בכל הקהילות. הגיה, תרגם לאיטלקית והוסיף הערות מנחם עמנואל הרטום. כרך א: ימות החול, שבת, מועדים שונים, צומות. רומא, קארוצ'י, תש"ן, 1990.
- מנחם עמנואל הרטום, המנהג האיטלקי בירושלים עיה"ק. מהדורה שניה מתוקנת. ירושלים, חברת יהודי איטליה לפעולה רוחנית, תשנ"א (1991).
- ספר התיבה. בית הכנסת כמנהג בני רומה, ירושלים. (ירושלים), הדפסה לרגל בר המצוה של דניאל ענו, תשנ"ט (1999). (מהדורת צילום של ספר התיבה בכתיבת ידו של דניאל קאסוטו, משנת תשנ"א).
- כתר ירושלים: תנ"ך האוניברסיטה העברית בירושלים (על פי הנוסח והמסורה של כתר ארם צובה וכתבי-יד הקרובים לו, בשיטת הרב מרדכי ברויאר. פיקוח מדעי: יוסף עופר), ירושלים, בן-צבי, 2004 (מהד' ב).
- א' בן-זמרה, ה' סרמוניטה וא' פיאטלי, הוספות ותיקונים לחוברת של מ"ע הרטום, "המנהג האיטלקי בירושלים עיה"ק" (לא נדפס, ירושלים תשס"ח).
- סדר כמנהג איטאלייאני של ק"ק רומא יע"א: ימי חול ושבת (עם תרגום לאיטלקית). מילאנו, מורשה, תשס"ט, 2008.
- סדר כמנהג איטאלייאני של ק"ק מילאנו יע"א: ימי חול ושבת (עם תרגום לאיטלקית). מילאנו, מורשה, תשס"ט, 2008.
- מיכאל ריז'יק, מסורות לשון חכמים באיטליה על פי מחזורים מימי הביניים, ירושלים, מוסד ביאליק, תשס"ט.

ת"ו ש"ל ב"ע